

En europeisk strategi för plast i en cirkulär ekonomi

Rapport skriven av Wilmer Sarasto Löwenberg 2018-03-07

Under januari 2018 presenterade kommissionen en strategi för användning, återanvändning och återvinning av plast inom den cirkulära ekonomin. Detta mot bakgrund av plastproduktionens ökande andel i EU:s växthusgasutsläpp, unionens låga återvinningsnivåer och undermålig hantering av plastavfall.

Strategin leds av en vision för år 2030, varvid till dess EU bland annat ämnar uppnå:

- **Ett fullständigt kretslopp för alla plastförpackningar**, där alla plastförpackningar som släpps ut på marknaden återanvänds eller återvinns på ett kostnadseffektivt sätt.
- **En fyrdubblad sorterings- och återvinningskapacitet** jämfört med år 2015, vilket i praktiken innebär en uppbyggnad av närmare 500 nya anläggningar för sortering och återvinning.
- **Hälften av allt plastavfall som uppstår i EU återvinns** och att andelen av plastförpackningar som återvinns börjar nå nivåerna för andra förpackningstyper
- **Ett påtaglig minskat beroende av import av fossila bränslen** och i och med detta en minskning i koldioxidutsläppen i enlighet med Parisavtalet.
- **En etablerad marknad för återvunna och innovativa plaster** varpå en tilltagande mängd produkter innehåller en ökande andel återvunnen plast

Strategin omfattar fem delar:

1. Lönsammare och bättre plaståtervinning

Under 2018 kommer kommissionen inleda förberedelserna för översynen av nuvarande direktiv om förpackningar och förpackningsavfall¹. Detta är starten på kommissionens långsiktiga arbete att harmonisera befintliga regler så att samtliga plastförpackningar kan på ett kostnadseffektivt sätt kan återvinnas och återanvändas. I denna process kommer även de rättsliga och ekonomiska incitamenten att öka användningen av återvunnet material bedömas

2. Begränsning av plastavfall och nedskräpning

Användningen av plastpåsar har minskat i flera medlemsländer genom europeisk lagstiftning² och kommissionen önskar nu utöka arbetssättet att även omfatta plast för

¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:31994L0062&from=SV>

² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0720&from=SV>

engångsanvändning, som utgör cirka 50 procent av det marina avfall som spolas upp på europeiska stränder, samt fiskeredskap. Med plast för engångsanvändning avses bland annat plastpåsar, förpackningar och engångsbestick. Under en policydialog den 13 februari 2018 arrangerad av tankesmedjan European Policy Centre ³ belyste Eric Liegeois, enhetschef vid kommissionens generaldirektorat för marknad och tillväxt, att vi inte bör förneka plastens vikt och funktion för den europeiska ekonomin. En begräsning av plastavfallet bör därmed inte ses som ett försök till utfasning, utan som ett försök att göra materialet mer resurseffektivt.

Den sittande kommissionen kommer dock att föra en utredning kring möjligheten att införa en avgift för engångsplast på EU-nivå. Hur en sådan avgift bör formas har ännu inte bestämts men bör agera som ett incitament som bidrar till strategins översiktliga mål. Eric Liegeois menar dock att övertyga medlemsländerna om att införa en sådan en avgift inte kommer vara enkelt. *"Att få medlemsstater att komma överens om en plastavgift kommer att bli svårt, oavsett utformning"* menade Liegeois⁴.

3. Mindre nedskräpning till havs

Plaststrategin presenterades tillsammans med ett lagförslag på mottagningsanläggningar⁵ i hamnar gällande bland annat avfall som genereras på fartyg eller samlas in till havs⁶. Orsakerna till förekomsten av olagliga utsläpp till havs kan hittas både ombord på själva fartygen, i synnerhet till följd av dåliga metoder för avfallshantering ombord, och på land, till följd av att det saknas adekvata anordningar i hamnar för att ta emot avfall från fartyg. Målet med kommissionens förslag är att förbättra mottagarkapaciteten av avfall i hamnarna.

4. Innovation och investeringar för cirkulära lösningar

Kommissionens mål förutsätter stora investeringar i såväl infrastruktur som innovation. Enbart för att nå satta mål för ökade plaståtervinningar krävs uppskattningsvis investeringar på cirka 17 miljarder euro enligt beräkningar från Deloitte⁷. Således blir innovation och investeringar från såväl privat som offentlig sektor av otrolig vikt. Flera försök till har försökt för att skapa biologiskt nedbrytbara och komposterbara plaster. Ett flertal sådana plaster finns på marknaden men vad som bör nämnas är att flera plaster som betecknas som biologiskt nedbrytbara förutsätter processen vissa externa förhållanden vilka inte vanligen återfinns i den naturliga miljön. Andra plaster bryts ned genom oxidation vilket dock snabbt leder till mikroplast vilket även det är problematiskt.

³http://www.epc.eu/events_rep_details.php?cat_id=6&pub_id=8351&year=2018&token=38ec630473fe480e5ef5619f579391bbe8b5c1c27a8d2b5c

⁴<https://euobserver.com/tickers/140972>

⁵https://ec.europa.eu/transport/modes/maritime/news/2018-01-16-plastic-waste_en

⁶<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/SV/COM-2018-33-F1-SV-ANNEX-1-PART-1.PDF>

⁷https://www.deloitte-france.fr/formulaire/telechargement/increased-EU-Plastics-Recycling-Targets/?_ga=2.122578179.966276758.1519296671-383765239.1519296671

Europeiska privata investeringar inom sorterings- och avfallsanläggningar är för nuvarande av låg grad, till stor del på grund av osäkerheten kring lönsamhet (bland annat på grund av låga oljepriser och bristande avsättningsmöjligheter). Inför 2020 föreslår kommissionen att ytterligare 100 miljoner euro till utvecklingen av smartare och mer återvinningsbara plastmaterial, som ska bidra till att göra återvinningsprocesserna mer effektiv.

5. Främjande av förändringar i hela världen.

Samtidigt som arbetet pågår i Europa, lyfter kommissionen även vikten av internationellt samarbete för att ta fram globala lösningar och utveckla internationella standarder.

EU:s nya plaststrategi presenterar dock nya utmaningar:

- **Risk för krockande ambitioner och lagstiftning**

I och med den nya strategin finns en risk för kollision med andra ambitioner⁸, exempelvis EU:s fokus på att systematiskt fasa ut farliga kemikalier ur produktionen av plastprodukter⁹. En stor del av den plast som finns i kretslopp producerades under en tid av mer avslappnad kemikalielagstiftning och innehåller kemikalier som nu är förbjudna på den europeiska marknaden. Jämförelsevis är EU:s mål med den cirkulära ekonomin att produkter bibehålls och återanvänds i största möjliga utsträckning. Detta leder till en problematik kring hur man ska hantera plastavfall innehållande dessa kemikalier. Den svenska regeringen anser att det är en förutsättning för en cirkulär ekonomi att lagstiftningarna för kemikalier, produkter och avfall samspelar väl och att samma krav ställs på återvunna material som för nya råvaror.

Under januari 2018 uppmärksammades den nuvarande problematiken av kommissionen och var under diskussion¹⁰, vilket mynnade ut i två möjliga alternativ: antingen står alla produkter inför samma typ av lagstiftning – innebärande att produkter innehållande förbjudna substanser inte får återvinnas - eller så är besluten substansspecifika. Det senare alternativet innebär att för respektive substans skulle EU göra en analys av de ekonomiska fördelarna gentemot de potentiella riskerna av återvinningen. Detta skulle bland annat innefatta en avvägning av i vilka typer av produkter återvunnen plast innehållande dessa farliga kemikalier skulle kunna användas till. Vissa kemikalier är bara farliga vid direkt exponering, enligt Matti Vainio, verksamhetschef på europeiska kemikaliemyndigheten. Därmed skulle vissa av dessa plaster möjligen kunna användas för exempelvis vägkoner, men inte leksaker.

⁸ <https://www.politico.eu/article/circular-economy-goals-clash-with-chemicals-safety-rules/>

⁹ http://ec.europa.eu/environment/chemicals/reach/reach_en.htm

¹⁰ http://www.parliament.bg/pub/ECD/2875441_EN_ACT_part1_v9.pdf

- **Minskade möjligheter att exportera avfall**

2016 samlade EU 8.4 miljoner ton plastavfall, varav 1.6 miljoner exporterades till Kina¹¹. Enligt Jyrki Katainen, vicepresident vid kommissionen med ansvar för tillväxt och konkurrenskraft, tar EU för nuvarande ej vara på 95 procent av unionens plastavfall. Detta är inte logiskt varken ur ett ekonomiskt sett eller utifrån ett hållbarhetsperspektiv, menar Katainen. Resonemanget sker med bakgrund mot av att hanterandet av samtligt plastavfall har potential att generera 200 000 nya jobb¹².

Miljöminister Karolina Skog delar problembilden och är tillsammans med den svenska regeringen under uppfattningen att behovet av vidare insatser är överhängande. I en debattartikel i tidningen Politico¹³ instämmer Skog med budgetkommissionär Katainen att EU:s nuvarande export är både vårdslös och oförsvarbart. En stor del av EU:s export av plastavfall hamnar i länder vilka inte har tillräcklig infrastruktur för att hantera avfallet på ett hållbart sätt. Att minska mängden exporterat avfall kan nu dock komma att bli ännu mer angeläget, då Kina i slutet av förra året satte stopp för vidare import¹⁴ av bland annat plast. EU kommer därmed behöva hitta alternativa lösningar i syfte att hantera det avfall som tidigare exporterats.

Det är den svenska regeringens åsikt att plaststrategin är ett välbehövt steg i rätt riktning, men att vidare integrerade åtgärder mellan samtliga politiska nivåer måste komplettera de ambitioner som kommissionen lagt fram. Central Sweden kommer att fortsätta bevaka förfarandet av plaststrategin och dess olika led.

¹¹ <https://www.politico.eu/pro/europe-recycling-china-trash-ban-forces-europe-to-confront-its-waste-problem/>

¹² http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-5_sv.htm

¹³ <http://www.regeringen.se/debattartiklar/2018/03/eu-has-to-step-up-in-fight-against-plastic-waste/>

¹⁴ <https://goo.gl/XcKbi1>